

Jože Kastelic

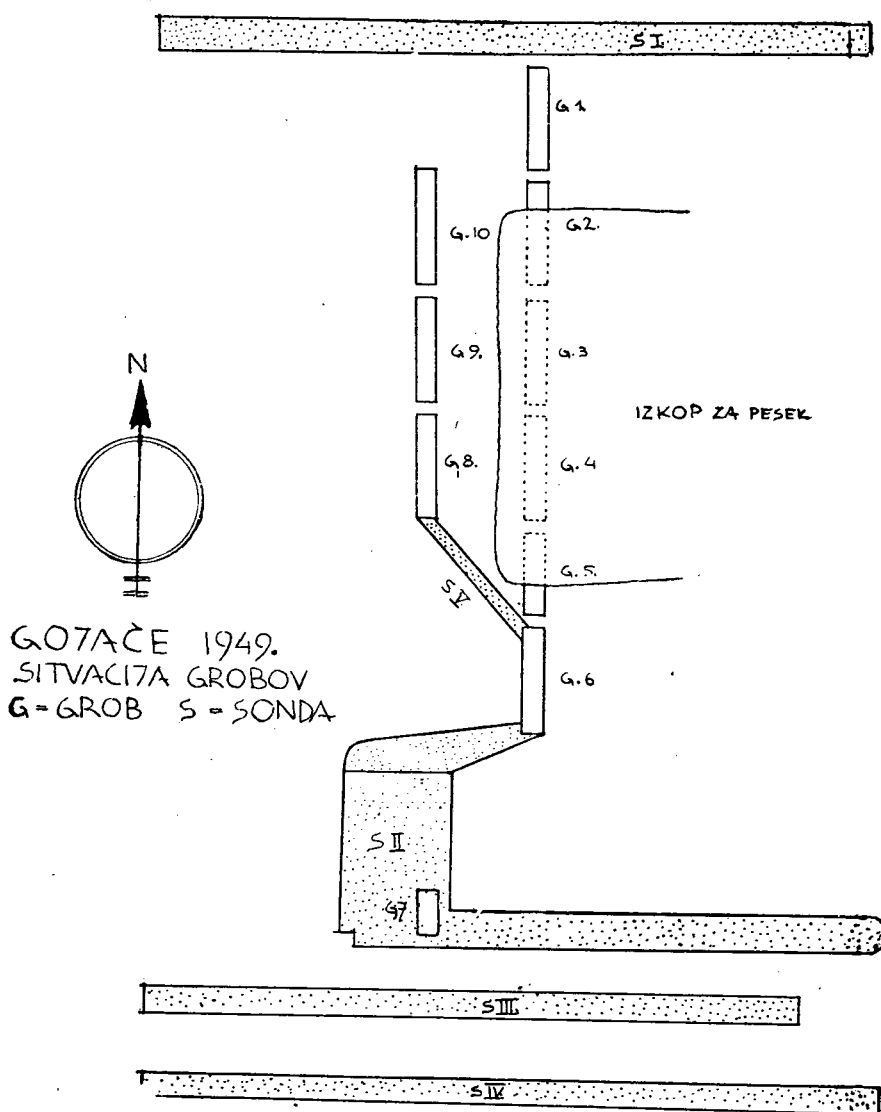
NAJDBE ZGODNJEGA SREDNJEGA VEKA V GOJAČAH PRI GORICI

Nekako na pol pota med Ajdovščino in Gorico leži v Vipavski dolini na podnožju Čavna (1187 m) vas Črniče (165 m) z železniško postajo Batuje (133 m). Cesta iz Ajdovščine se v tem predelu doline razcepi v dve veji, eno južno, ki teče po sami dolini Vipave, in drugo severno skozi Črniče in Šempas. Više ležeča cesta se od spodnje danes cepi pri vasi Selo (143 m), stari odcep pa je bil že nekaj kilometrov vzhodneje pri mlinu ob vrtovinskem potoku (114 m) in gre sedaj kot »stara cesta« tik pod vasmi Gojače (191 m) in Malovše do Črnič, kjer se stara cesta spet združi z novo gornjo cesto. Da se vipavska cesta cepi na tem mestu v dve veji, je pogojeno po terenu, ki ima tu preko doline položen nizek hrbet v obliki zapaha. V tem dejstvu moramo iskati tudi geografski faktor stare naselitve tega področja.

I. Grobovi Gojače-Boršt

Marca 1949 je Narodnemu muzeju sporočil študent Alojzij Vrtovec, Gojače 46, da so ljudje pri kopanju peska za zadružni dom nad Gojačami naleteli na skeletne grobove. Kontrolna sonda je pokazala že deloma odkopan skeletni grob, pokrit s ploščo. Jeseni 1949 smo nato izvršili majhno izkopavanje zaščitnega značaja. Na tem mestu se moram zahvaliti krajevnim oblastem za pomoč, zlasti pa družini Vrtovec, ki je delo v veliki meri omogočila.

Svet, na katerem leži nekropola, se dviga neposredno proti severo-vzhodu za vasjo proti hribu Sv. Pavel. Na vzhodni strani strmo pada v ozko dolino, po kateri teče potok, ki izvira pod Sv. Pavlom. Na samem terenu sta na vzhodnem pobočju še dva izvirka, eden manjši, drugi močnejši, ki je bil pred kakimi sto leti zajet za vaški vodovod, speljan po pobočju. Teren se spušča nekako v smeri sever—jug, njegova položna kopa ni čisto okrogla, temveč podolgovata. Sestoji iz kraške preperevajoče skale z majhno plastjo peščenega humusa. Ledinsko ime je Boršt, en del se imenuje Zelena peč. Na vrhu rasto še posamezni bčri, na splošno pa je teren sedaj spremenjen v kraški pašnik. Na severni strani kope je plitvo sedlo, ki loči kopo od severnega, višjega hriba, kjer vodi pot k Sv. Pavlu.

Slika 1. Skica nekropole v Gojačah-Borštu (Risba Kubias)

Pred leti je pod Zeleno pečjo nek kmet našel skelet, ko je kopal vinograd. Na Borštu so v prvi svetovni vojni vojaki kopali še sedaj viden jarek in našli kosti.

Do marca 1949 so kmetje pri kopanju peska izkopali 5 grobov, pri kontrolni sondi marca smo dokončali izkop groba št. 6, jeseni 1949 pa grobove št. 7 do 10 (sl. 1). Skupaj je torej izkopanih deset grobov. Če pa prištejemo k njim še one, o katerih imamo nezanesljive starejše

podatke, pa se število še dvigne. Ker je večina terena še nepreiskanega, moremo domnevati, da je nekropola v Gojačah-Borštu vseeno obsežnejša, kakor pa jo danes poznamo.

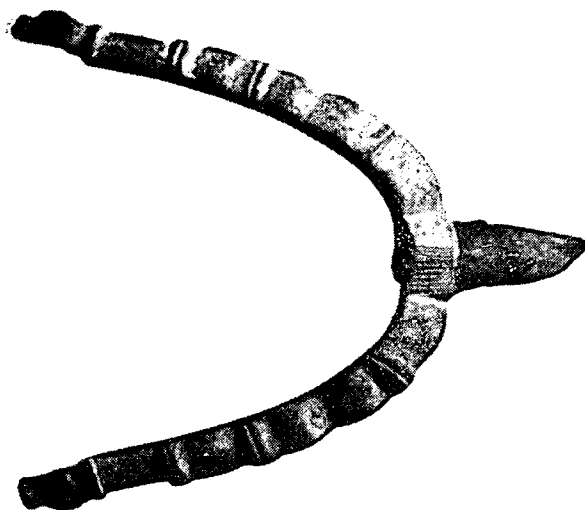
A. Grobovi, izkopani od kmetov do marca 1949

Grob 1. Skelet je ležal v smeri sever—jug, bil je pokrit s škrljasto ploščo in zasut s kamenjem. Odrasel skelet.

Grob 2. Smer sever—jug, skelet pokrit s ploščo. Odrasel skelet.

Grob 3. Smer sever—jug ali obratno, skelet pokrit s ploščo.

Grob 4. Smer sever—jug ali obratno, skelet pokrit s ploščo.

Slika 2. Ostroga, Gojače-Boršt (Foto Berce)

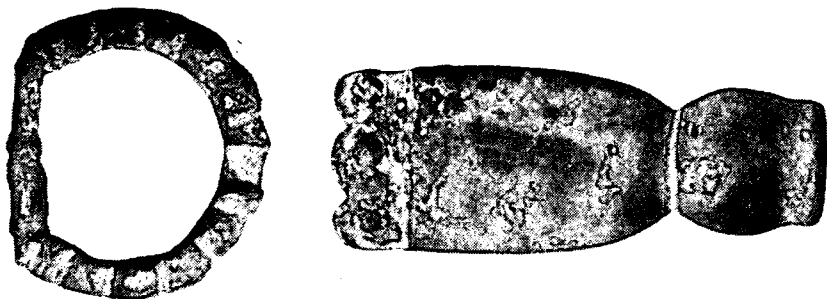
Grob 5. Smer jug—sever, ležal je na plošči, glava je bila tudi pokrita s ploščo. Skelet je bil menda še nedorasel.

Grob 6. Smer jug—sever, brez plošče. Odrasel skelet, v nekoliko skršeni legi.

V teh grobovih so se našli naslednji predmeti, ki jih žal ni mogoče razporediti po grobnih sestavih:

a) Bronasta ostroga z železno konico in železnimi zakovicami na obeh koncih. Notranja stran ostroge je gladka, zunanja pa polkrožno dvignjena, tako da sta kraka polkrožnega preseka. Kraka sta razčlenjena v šest delov z rebri. Med prvim in drugim delom sta povprek nanešeni dve rebri, med tretjim in četrtnim dve, med četrtnim in petim dve, šesti del pa je oblikovan v štirikoten zaključek, ki ga omejuje eno rebro. Skozi zaključek je prebita železna zakovica. Od konice proti koncema krakov se ostroga oži, konec pa je zopet zadebeljen. Srednji del ostroge, na katerem je nasajen trn, je na gosto okrašen

z vertikalnimi zarezi. Trn je železen in nasajen na trup ostroge v obliki zakovice. Trn je zelo dolg, masiven in se končuje v piramidalno konico. Ostroga je vlita. Dolžina s trnom 10,5 cm, trn 2,5 cm, širina pri koncu 8,7 cm, debelina kraka 1,5 cm. Verjetno je iz groba št. 5. Narodni muzej v Ljubljani (NM) inv. št. S 419. Sl. 2.

Slika 3. Pasna spona, Gojače-Boršt (Foto Berce)

b) Bronasta dvodelna pasna spona z železnim trnom. Prvi del sponse, spona v ožjem smislu, je na notranji strani gladek, na zunanji strani pa polkrožno dvignjen, tako da je presek polkrožen. Spona je

Slika 4.
Pasna spona, Gojače-Boršt

Slika 5.
Nož, Gojače-Boršt

(Foto Berce)

rebrasto razčlenjena. Posebej je uglobljena lega za konec trna. Rama, okoli katere je bil trn pritrjen, je ravna, tanka in gladka, ostali del sponse pa ima obliko tričetrtinskega kroga. Ta del ni enakomerno širok, ampak se od osnove rahlo širi. Železni trn je izgubljen. Velikost $2,5 \times 2,0$ cm. — Drugi del sponse je jeziček na koncu pasu. Ima podolgovato in ploščato obliko. Na notranji strani je gladek, zunanja stran pa je na osnovi tanka in ima tri železne zakovice. Nato je rahlo zadebeljena, proti koncu pa se stisne in tvori lepo oblikovano masivno

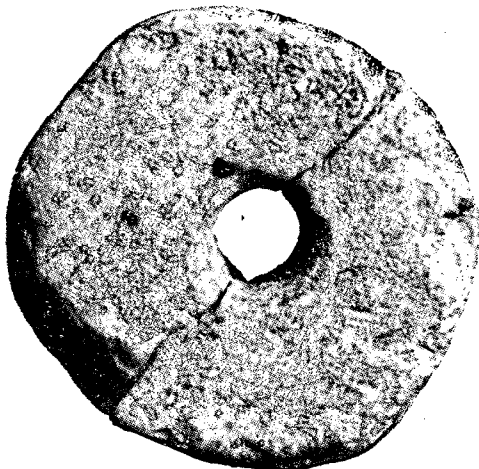
glavico. Spona je vlita. Dolžina 4,0 cm, širina 1,5 cm. Verjetno je iz istega groba kot ostroga. NM inv. št. S 420 a b. Sl. 3.

c) Bronasta ploščata spona v obliki črke D, z železnim trnom. Notranja stran je gladka, zunanja pa je na polkrožnem trupu okrašena s prečnimi zarezi. Železni trn je izgubljen. Velikost $3,3 \times 2,3$ cm. Verjetno iz groba št. 6. NM inv. št. S 421. Sl. 4.

č) Železen nož. Trn za ročaj je ostro, skoraj pravokotno ločen od rezila. Nož je fragmentarno ohranjen. Ohranjena dolžina 10,5 cm, širina 2,5 cm, dolžina trna 5,0 cm. NM inv. št. S 422. Sl. 5.

Slika 6.
Nož, Gojače-Boršt
(Foto Berce)

Slika 7.
Glinast prstan za prejo, Gojače-Boršt
(Foto Berce)

d) Železen nož. Trn za ročaj prehaja neizrazito iz rezila. Nož je fragmentarno ohranjen. Ohranjena dolžina 12,5 cm, širina 2,5 cm. NM inv. št. S 423. Sl. 6.

e) Glinast prstan za prejo. Iz svetlorumene gline. Premer 4,7 cm, debelina 1,2 cm, premer luknjice 1,0 cm. NM inv. št. S 424. Sl. 7.

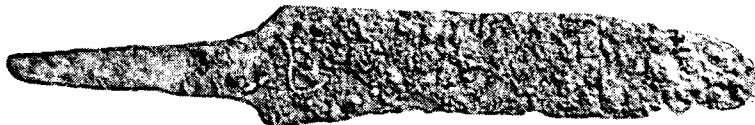
f) Kamenček za prstan, rubinaste barve, jajčaste oblike. Izgubljen.

B. Grobovi, izkopani od Narodnega muzeja jeseni 1949

Grob 7. Otroški grob, smer jug—sever, brez plošče. Vsekan v skalo in zasut s kamni. Dolžina groba 0,70 m, širina 0,65 m, globina 0,80 m. Individuum star do enega leta. Brez pridakov.

Grob 8. Skelet mladega individua. Dolžina groba 1,66 m, širina 0,60 m, globina 0,95 m. Grob je vsekan v skalo. Skelet leži na grobem pesku. Okrog skeleta je zgrajena obloga iz večjih, neobdelanih kamnov podolgovate oblike. Ker je grob izkopen v pobočju, ki teče

v smeri groba, je obloga na desni, zunanji strani, skrbna in sistematčna, na levi, notranji strani, pa samo deloma izvedena. Posebno močni pa so kamni za glavo, ob femurjih in za nogami. Na teh kamnih slone tri škrljaste plošče, s katerimi je bil skelet pokrit. Plošče so grobo obdelane, z dokaj ravnimi stranicami. Plošče so položene tako, da leže

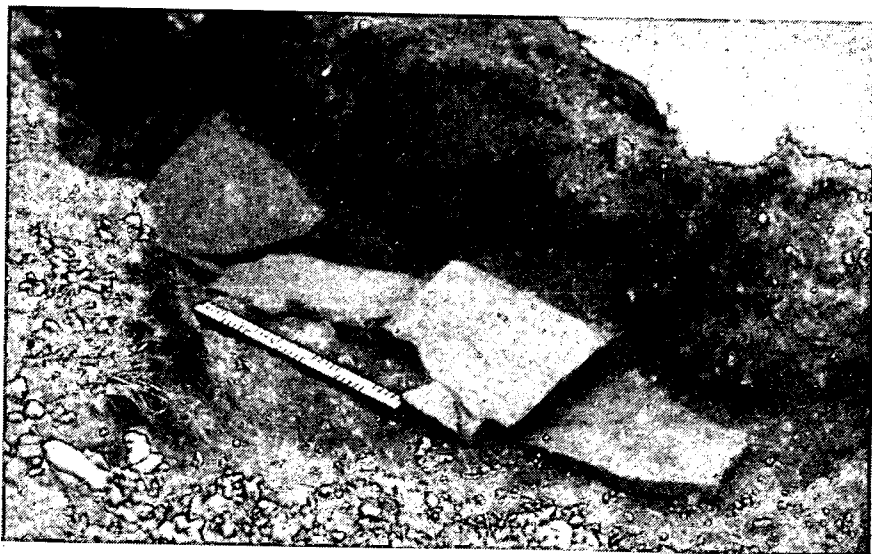

Slika 8. Nož, Gojače-Boršt (Foto Berce)

robovi srednje plošče nad robovi obeh končnih plošč. Grob je nato zasut z debelim kamenjem in prstjo. Skelet leži v normalni legi, roke so položene ob telesu. Brez pridatkov. Sl. 9.

Grob 9. Odrasel skelet. Smer sever—jug. Dolžina groba 2,04 m, globina 1,0 m, širina 0,65 m. Grob ima okoli skeleta prav tako kamenito oblogo kakor grob 8. Skelet je pokrit prav tako s tremi škrljastimi ploščami, ki pa so deloma razlomljene, srednja pa je globoko udrta. Zasut je grob prav tako z debelim kamenjem, pomešanim s prstjo. Skelet leži v iztegnjeni legi, leva roka je položena ob trupu, desna upognjena in položena v naročje. Brez pridatkov.

Grob 10. Skelet mladega individua. Smer sever—jug. Dolžina groba 1,85 m, širina 0,60 m, globina 0,59 m. Grob je urejen natančno tako, kakor grobova št. 8 in št. 9. Toda poleg treh plošč, s katerimi je skelet

Slika 9. Grob 8, Gojače-Boršt (Foto Berce)

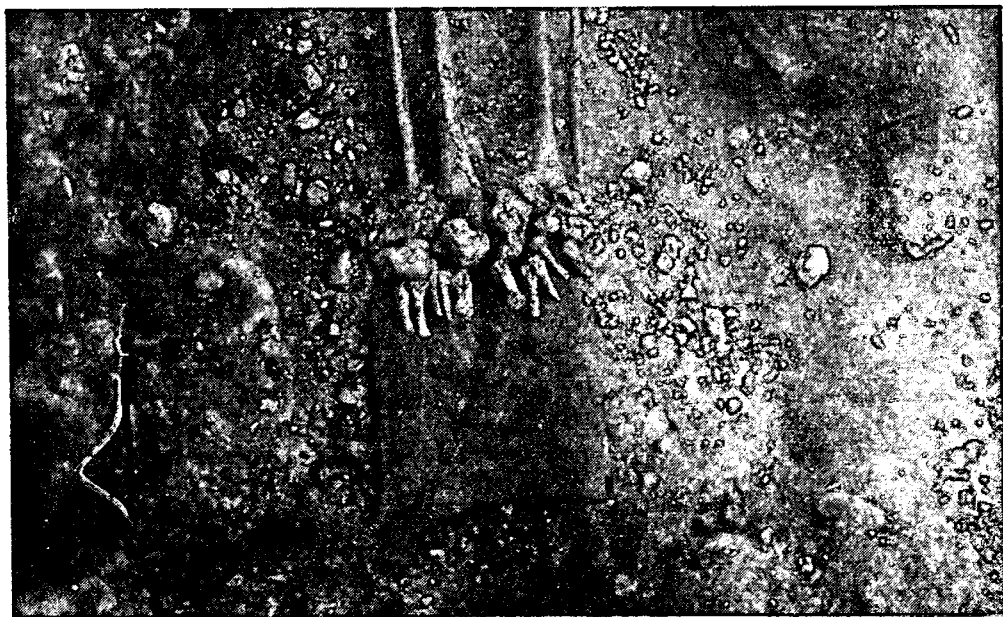
pokrit, se nahaja tu še majhna škrljasta ploščica pravokotne oblike (velikosti $0,20 \times 0,25$ m), ki je položena pod stopala tako, da leže nožne kosti na tej posebni ploščici. Skelet leži v iztegnjeni legi, leva roka je položena ob trupu, desna pa je nekoliko skrčena. Brez pridatkov. Sl. 10.

C. Slučajna najdba leta 1950

Kakih 100 m severno od grobov je našel neki kmet železen nož. Trn za ročaj prehaja usločeno iz rezila. Dolžina 13,5 cm, širina 2,3 cm, dožina trna 5,0 cm. NM inv. št. S 425. Sl. 8.

II. Naselbina pri Sv. Pavlu

Pol ure hoda od nekropole Gojače-Boršt proti severovzhodu se dviga hrib Sv. Pavel (525 m). Hrib je na vzhodu in jugu strmo odsekan v globoke prepade, na zahodu je položnejši, s severa, torej od strani pod visokimi hribi Čavna, pa je položno dostopen. Uro hoda na zahodu nekako v isti višini nad dolino se dviga v podobni konfiguraciji hrib Tabor, ki je bil utrjen in je dobil svoje ime v času turških vpadov. Neposredno pod Sv. Pavlom izvira studenec, ki pa je zdaj navadno presušen. Z vrha Sv. Pavla obvlada razgled vso Vipavsko dolino, od vipavskega gradu in Ajdovščine mimo Branika do Soče in Oslavja za Gorico. Vrh Sv. Pavla je rahlo podolgovat v smeri sever—jug in tvori precej raven plato, ki se v sredini nekoliko zniža tako, da je površina

Slika 10. Grob 10, Gojače-Boršt (Foto Berce)

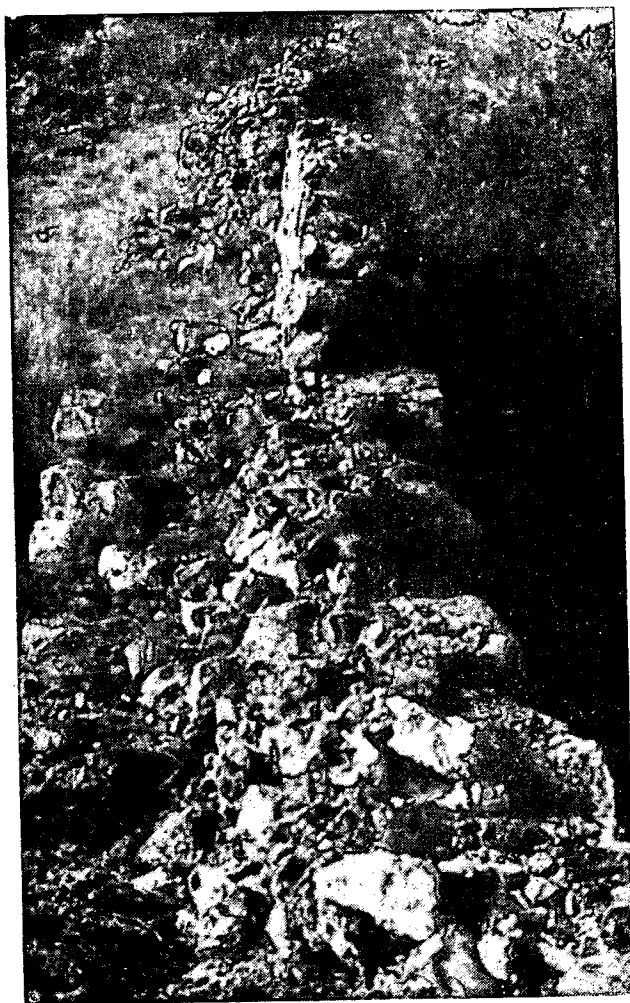
predeljena v dva dela s plitvim sedlom. Plato je dolg 270 m, širok pa na jugu 120 m, na severu 80 m. Na severni strani vodita na plato dve poti, ki pred vhodom ostro zavijeta. Od obeh vhodov je zlasti dobro ohranjen in viden oni na vzhodu, kjer je cesta mestoma vsekana v živo skalo, v zadnjih metrih pred vhodom pa celo stopnjičasto dvignjena. Poznajo se sledovi kolesnic v skali. Pri vhodu je skala izsekana v ravno ploskev tako, da sta se po njej mogli premikati obe krili trdnjavskih vrat. Podboji niso ohranjeni. Vidiijo pa se sledovi, kjer so podboji stali. Ves plato je bil nekoč utrjen z zidom iz neobdelanih kamnov, vezanih z izvrstno malto (sl. 11). Le na obeh licih zidu in na vogalih so kamni obdelani (sl. 12). Sedanja višina obzidja znaša po-

Slika 11. Zidovi pri Sv. Pavlu (Foto Berce)

vprečno 0,5 m. Na mnogih mestih pa so ohranjeni samo še temelji. Zidovje teče tik nad prepadi in se prilagodi elipsasti konfiguraciji platoja. Na notranji strani zidovja je skalnat teren umetno splaniran, tako da nastane izza obzidja širok raven hodnik. Na nekaterih posebno izpostavljenih mestih se obzidje razdeli v zunanji in notranji zid. Pod strmim južnim pobočjem platoja je dobro ohranjen visok stolp-donjon. Na sredi platoja je v zadnjem času sezidana majhna cerkev na ruševinah stare cerkve, ki je bila v jožefinskem času opuščena. V severnem predelu platoja se dobro vidiijo v terenu prečno potekajoče terase.

Pri zidanju cerkvice so se našli lonci, nekje na platoju pa je bila leta 1944 najdena železna puščica. Puščica ima dolg nastavek v obliki zožujočega se tulca, ki je proti koncu poševno kaneliran. Ostrina je trikotna, ploščata, z rebrom po sredi. Dolžina 8,5 cm, dolžina lista 2,0 cm. NM inv. št. S 426. Sl. 13.

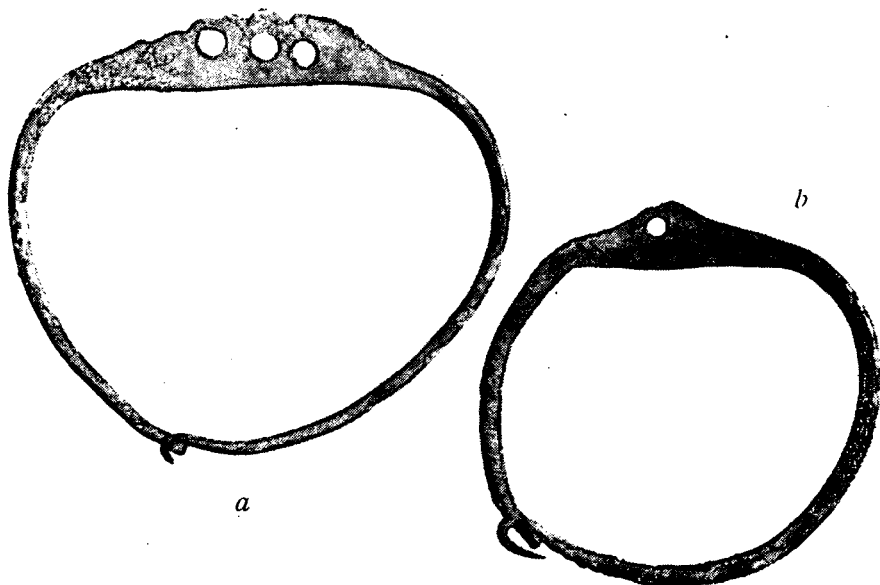
Slika 12. Zidovi pri Sv. Pavlu (Foto Berce)

Slika 13. Puščica, Sv. Pavel (Risba Kubias)

III. Grobovi Gojače-Mórlek

Pol ure južno od vasi Gojače proti postaji Batuje leži pašnik z ledinskim imenom Mórlek. Pred leti sta se tu našla dva skeleta in pri enem od njiju železen nož. Skeleta sta bila pokrita s kamni, kakor v nekakih grobnicah iz suhega zidu. Sedaj je sredi pašnika izkopana velika peščena jama. Na robu jame smo našli v sipu fragmente človeških in živalskih kosti, slabo ohranjen rimski bronast novc iz IV. stoletja ter drobce terre sigillate, terre nigre in pseudosigillate. Dalje smo našli fragmente svetlo rdeče amfore, temne, s finim peskom pome-

Slika 14. Uhani v grobu št. 1, Gojače-Morlek (Foto Berce)

šane grobe keramike, fragmente umazano sive keramike ter fragmente tanke bronaste rebraste zapestnice. Mnogo je fragmentov žlindre. NM inv. št. S 432.

Na najbolj zahodnem robu peščene jame leži grob št. 1. To je grob odraslega skeleta v smeri zahod—vzhod z majhnim odklonom (16°) proti jugu. V peščenem terenu je izkopana jama s poševnimi stenami. Grob je zasut s prstjo in velikim kamenjem. Pod koleno se je našel košček žlindre, ki je prišel v grob gotovo že z zasipanjem, ker se žlindra tod pogosto najde. Dno groba tvori čist pesek. Dolžina groba na vrhu znaša 2,40 m, na dnu 2,10 m; širino groba ni bilo mogoče določiti, ker je izkop peska uničil vso desno stran groba in skeleta; globina znaša 1,0 m. Tik nad skeletom je bilo v zelo majhnih količinah sem in tja videti drobne sledove oglja. Skelet leži v iztegnjeni legi, z levo roko

iztegnjeno ob trupu, desna pa ni ohranjena. Pri skeletu so se našli sledeči pridatki:

a) V sipu groba nad kolkom, 0,40 m nad skeletom, drobec keramike iz temnorjave gline, mešane z drobnim peskom. Keramika ni glajena, stena je tanka. Velikost $1,5 \times 1,0$ cm, debelina 0,4 cm. NM inv. št. S 427.

b) Pri levi podlahtnici, tik nad skeletom, drobec temnorjave keramike, mešane s peskom. Velikost $1,0 \times 0,7$ cm, debelina 0,5 cm. NM inv. št. S 428.

c) Na levi strani glave bronast uhan z dvema sklenjenima kvačicama. Obod je na spodnjem koncu sploščen in razširjen v navzdol obrnjeno trikotno ploščico, ki ima stranice rahlo usločene. V trikotniku je ena luknjica za obesek, ki pa manjka. Velikost uhana $3,0 \times 2,7$ cm. NM inv. št. S 429. Sl. 14 a.

Slika 15. Igla v grobu št. 1, Gojače-Morlek (Foto Berce)

č) Pod desno stranjo mandibule bronast uhan z dvema sklenjenima kvačicama. Obod je na spodnjem koncu sploščen v ploščico, ki je na spodnjem robu nazobčana. V ploščici so tri luknjice za obeske, ki pa manjkajo. Velikost uhana $3,7 \times 3,4$ cm. NM inv. št. S 430. Sl. 14 b.

d) V hipogastrični legi je ležala bronasta igla s konico na desno. Igla je okroglega preseka, na glavi je sploščena in uvita. Dolžina igle 9,6 cm. NM inv. št. S 431. Sl. 15.

*

Najdbe v Gojačah so prinesle v znanstveno evidenco nekatere prav zanimive momente. Kar se tiče naselbine, je plato Sv. Pavla nedvomno prahistorični kasteljer, dasi zato še nimamo nobenega arheološkega dokaza.¹ Rimska poseljenost kasteljera je očitna.² Židovi, ki so ohranjeni, kolesnice na poti pred severovzhodnim vhodom in terase na severnem delu platoja izvirajo po vsej verjetnosti iz rimske dobe. Najvažnejša rimska cesta iz Italije na vzhod je vodila po vipavski dolini od Akvileje mimo Gradiške in Rubij (Ponte Sonti *Ta Peut*) ter Bukovice (Ad Fornulos *It Hier*) do Sv. Križa (Fl. Frigido *Ta Peut*).³ Mimogrede naj omenimo, da od Akvileje dalje ta cesta ni imela naziva via Postumia, kakor misli po Kandlerju zopet Sticotti,⁴ in da podobnost

¹ Primeri za kasteljere v Vipavski dolini C. Marchesetti, *I castelieri preistorici di Trieste e della regione Giulia*, Trieste 1903, 54 s.

² J. Berbuč, Na školji Sv. Pavla v Vipavski dolini, LZ 7, 1887, 394 do 397.

³ K. Miller, *Itineraria Romana*, Stuttgart 1916, 453 s.

⁴ *Inscriptiones Italiae*, regio X, fasc. 4: P. Sticotti, Tergeste, Roma 1951.

slovanskega imena za kraj Postojna v tem smislu ničesar ne dokazuje.⁵ Cesta, ki je prišla od Soče po dolini Vipave, se je preko Prvačine in Dornberga morala dvigniti k Batujam in Selom, od koder je nato v glavnem potekala v istih višinah do Sv. Križa.⁶ V tem predelu se je verjetno cepila od nje gornja, vicinalna cesta, ki je šla proti Soči v predelu Solkana in se tu združila z alpsko cesto gornje soške doline. Ta vicinalna cesta je potekala neposredno pod Sv. Pavlom. Tudi v zgodnjem srednjem veku je treba skoraj gotovo iskati na Sv. Pavlu tisto naselbino, kateri pripada nekropola z bronasto ostrogo. Res pa je, da ni doslej najdena nikaka sled te naselbine. Toda spričo dragocenosti ostroge in zaradi monumentalnega načina pokopavanja je težko misliti, da bi mogla biti naselbina kje drugje, kakor prav na tem mestu, ki je nekropoli najbližje in za utrjeno naselbino najbolj ugodno. Nadaljnja usoda tega kasteljera s srednjeveško utrdbo in stolpom na podnožju je neznana.

Druga skupina poselitve se nam kaže na terenu Morlek, južno od Gojač, kjer so se našli fragmenti rimske keramike. V tej zvezi bi bilo treba preiskati tudi teren Kózmac v neposredni bližini, na katerem stoje ruševine v jožefinskem času opuščene cerkve Sv. Kozme in Damjana. Še bolj južno in še globlje v dolini pa sta se pri Batujah našla dva kamenita fragmenta s pleteninastim okrasom iz 11. stoletja.⁷

Bolj jasni kakor v naselbinah so rezultati v obeh nekropolah, na Morleku, kjer je izkopan doslej samo en grob, in v Borštu, kjer jih je izkopanih deset. Kateri naselbini pripada grob na Morleku, za sedaj ni mogoče ugotoviti, grobovi v Borštu pa pripadajo kasteljeru pri Sv. Pavlu, kot smo že omenili. Časovno spadata obe skupini grobov v zgodnji srednji vek, le da je grob na Morleku starejši kakor grobovi v Borštu.

Na Morleku imamo en sam grob. Verjetno pa je bilo že več grobov uničenih, teren pa tudi ni še docela preiskan. V grobu št. 1 so posebno važni uhan. Ta tip doslej v Sloveniji ni bil zastopan in v literaturi tudi ne opisan. Ker se dobi v Srednji Evropi v alamanskih grobovih, ga lahko za sedaj imenujemo »alamanski tip uhana«. Uhan z eno luknjico — kot naš levi uhan — mi ni znan. Uhan s tremi luknjicami — naš desni uhan — pa se je našel n. pr. v alamanskih grobiščih Sindelfingen⁸ in Ergenzingen,⁹ oboje v Württembergu. V luknjicah so v Württembergu ohranjeni obeski, ki sestojajo iz obročkov, na katerih je pritrjena masivna paličica. Enak uhan imamo v prav tako alamanskem grobišču Schleithem-Hebsack v vzhodni Švici, v grobu št. 50.¹⁰ Zaradi redkosti in netipičnega spremnega materiala je točnejše dati-

⁵ Pravilno P. Fraccaro, *La via Postumia nella Venezia*, Festschrift Egger I (1952), 275.

⁶ S. Rutar, *Rimska cesta »Aquileia—Siscia«*, IMK 9, 1899, 27—30.

⁷ E. Cevc, *Predromanski pletenini iz Batuj*, *Arheološki vestnik* 1, 1950, 136—145.

⁸ W. Veeck, *Die Alamannen in Württemberg*, Berlin und Leipzig 1931, 53 s.; Taf. 35 B, 4.

⁹ W. Veeck, o. c. Taf. 35 B, 6.

¹⁰ Neobjavljeno, muzej Schaffhausen.

ranje teh uhanov težko, vendar se more zlasti po najdbi v alamanskem grobišču Holzgerlingen v Württembergu z veliko verjetnostjo postaviti ta »Sonderform«, kakor jo imenuje W. Veeck, v sedmo stoletje.¹¹ Za to datacijo imamo še nekaj drugih dokazov. Alamanski grobovi v Württembergu prinašajo poleg tega »alamanskega uhana« kot glavni tip uhan s kocko. Najdene so razne variante teh uhanov, med njimi tudi srebrni uhani z votlo kocko in vloženi steklenimi ploščicami na prirezanih vogalih, tako n. pr. v grobiščih Oetlingen¹² in Pfahlheim.¹³ Ti uhani spadajo po Veecku v konec šestega in v sedmo stoletje in so importirani. Enaki uhani, samo da so bronasti, so se našli na Bledu v grobu 261. S tem smo zopet v sedmem stoletju, tako da je za grob v Gojačah datiranje dokaj trdno, dasi ga ni mogoče podrobneje določiti.

Druga najdba v grobu je bronasta igla. Ta je v grobovih zgodnjega srednjega veka precej pogost pojav. Iz panonskega področja naj omenimo igle iz kraja Keszthely¹⁴ in Lebény¹⁵ ter podobno iglo iz kraja Szécsény.¹⁶ Tudi ta tip igle-stilusa s sploščenim in uvitim koncem predstavlja poznejšo fazo enostavnega stilusa s sploščeno in nekoliko zakrivljeno glavo. V Sloveniji imamo zgodnejši tip na Bledu v grobu št. 236, v hrvatski Istri pa v Buzetu.¹⁷ Vendar še tudi ta zgodnji tip po spremnih najdbah z Bleda in iz Buzeta spada v 7. stoletje. Isto velja potem tudi za tip v Gojačah.

Če smo imenovali uhane iz groba št. 1 »alamanski tip«, pa s tem vprašanje etnične pripadnosti groba v Gojačah nikakor še ni rešeno. Vprašati se moramo, kateri etnični elementi so mogli prebivati ali se vsaj začasno muditi v sedmem stoletju v Vipavski dolini. Predvsem je v tem času langobardski limes že formiran onstran Soče in je Vipavska dolina pot, po kateri vdirajo v Furlanijo Slovani in Obri.¹⁸ Poleg tega historičnega momenta moramo upoštevati tudi dejstvo, da nam iz langobardskih grobov Italije uhan »alamanskega tipa« ni znan, dasi imamo iz sedmega stoletja večjo vrsto dobro raziskanih nekropol, med njimi tako obsežne kot so Castel Trosino in Nocera Umbra. Grob v Gojačah torej ne more biti lagobardski niti po arheološkem niti po historičnem pretresu. Isto velja za Gote, ki že iz kronoloških osnov ne pridejo v poštev, pa tudi arheološko nima uhan iz Gojač gotskega karakterja. Manj jasno pa je vprašanje Alamanov. Dejansko imamo v začetku 6. stoletja Alamanne na slovenskih tleh, in sicer tisti del alamanskega plemena, ki se je zatekel okoli 506 k Teodoriku ob Donavi v Noriku.¹⁹

¹¹ W. Veeck, o. c. 53 s.

¹² W. Veeck, o. c. Taf. 35 A, 4.

¹³ W. Veeck, o. c. Taf. 37 A, 4 a, b.

¹⁴ J. Hampel, *Altertümer des frühen Mittelalters in Ungarn*, Braun-schweig 1905, Bd. 1, 383, Fig. 1039.

¹⁵ J. Hampel, o. c. 1, 383, Fig. 1040.

¹⁶ J. Hampel, o. c. 1, 383, Fig. 1038.

¹⁷ K. Dinklaga, *Frühdeutsche Volkskultur in Kärnten und seinen Marken*, Laibach 1943, Taf. 7.

¹⁸ B. Grafenauer, *Ustoličenje koroških vojvod in država karantan-skih Slovencev*, Ljubljana 1952, 427.

¹⁹ B. Grafenauer, o. c. 412.

Po Zeissu in B. Grafenauerju se dajo tudi v Kranju poleg kasnejše langobardske arheološke ostaline in poleg gotske osnovne skupine ugotoviti tudi alamanske poteze.²⁰ Ne da bi se na tem mestu spuščal v podrobno analizo tega problema, naj omenim le, da so »alamanski« elementi v Kranju res vidni, vendar v zelo majhnem številu, kajti frankovsko-porenske fibule, ki so v Kranju precej dobro zastopane in vodilne, so se v sredini 6. stoletja širile po vseh srednjeevropskih in italjskih germanskih naselbinah. S tem dobimo alamanske arheološke elemente v prvi polovici 6. stoletja na Gorenjskem. Ali ni mogoče, da je naša datacija groba v Gojačah pogrešena in da imamo opraviti tu z alamanskim grobom iz prve polovice 6. stoletja? Ali pa se je alamanski element skupno z langobardskim držal na slovenskem ozemlju še v 7. stoletju, kakor za Langobarde trdijo mnogi znanstveniki? Ko bo grobišče v Kranju ponovno v podrobnosti obdelano, bo mogoče podati prepričljivo sliko trditve, da kranjsko grobišče ne sega preko časovne meje leta 600. To je posebno dobro vidno na S-fibulah, ki so vse brez izjeme delo sredine 6. stoletja in ki segajo v svojih frankovskih elementih še do okoli 575. leta. Če upoštevamo možnost, da so grobovi tudi nekaj desetletij kasnejši, moramo mejo okoli leta 600 kljub temu iz arheoloških ozirov vzdržati. S tem pa odpade tudi možnost, da bi mogli alamanski element, ki je že tako v svoji prvi fazi v Sloveniji minimalen, potegniti še v 7. stoletje na naših tleh. Druga možnost, da bi namreč datacija uhanov bila pogrešena in da spadajo namesto v sedmo stoletje v prvo polovico šestega, pa iz primerjalnega gradiva v Švici in Württembergu ne more priti v poštev. Četudi je pri tako izolirani najdbi zaključek nemogoč, moramo vseeno domnevati, da sta »alamanska uhana« v Gojačah iz sedmega stoletja in da njun etnični nosilec ni bil niti Langobard niti Got, pa tudi ne Alaman, temveč da ga moramo iskati pač v novih naseljencih teh krajev, torej v Slovencih.

Vprašanje groba v Gojačah ne bi bilo samo po sebi tako važno, če ne bi medtem bilo izkopanih na Bledu sto grobov, ki pripadajo v glavnem sedmemu stoletju in ki imajo v svojem sestavu precejšnje število uhanov s kocko raznih variant. Prav ti uhani so v alamanskih grobovih sedmega stoletja tako v Württembergu kot drugod zelo pogosti. V Sloveniji ga imamo zastopanega še v Laški vasi pri Celju²¹ in v Šmarjeti na Dolenjskem.²² Toda tako najbrž v Šmarjeti,²³ gotovo pa na Bledu spremlja uhane s kocko uhan s košarico panonskega tipa (Also-pahok²⁴ in Margarethen am Moos na Nižjem Avstrijskem v sodnem okraju Bruck a. L.²⁵) ter na Bledu uhan reichenhallskega tipa, ki jih

²⁰ B. Grafenauer, o. c. 412—415.

²¹ J. Korošec, Staroslovenska grobišča v severni Sloveniji, Celje 1947, 47, 48; J. Kastelic, Varstvo spomenikov 2, 1949, 59 s.

²² Neobjavljeno, Narodni muzej v Ljubljani med prahistoričnim inventarjem, P 1071, P 1075, P 1076.

²³ Fragment uhana, košarica izgubljena. Neobjavljeno, Narodni muzej v Ljubljani med prahistoričnim inventarjem, P 1073.

²⁴ A. Alföldi, Der Untergang der Römerherrschaft in Pannonien, Berlin und Leipzig 1926, Bd. 2, Taf. V, 7.

²⁵ Neobjavljeno, Naturhistorisches Museum na Dunaju.

moramo nesporno datirati v 7. stoletje.²⁶ V isto skupino grobov bo treba najbrž šteti tudi Gojače. S tem bi imeli v Sloveniji zdaj štiri grobne najdbe iz 7. stoletja, ki jih moramo pripisati po vsej verjetnosti Slovincem, živčim v slovensko-obrski zvezi, in sicer Bled I, Laška vas pri Celju, Šmarjeta na Dolenjskem in Gojače. Na ta način je seveda tudi zgrešena trditev J. Korošca, da je Bled I langobardski in da je skoraj identičen s Kranjem.²⁷ Z gotovostjo moremo trditi vsaj to, da so po arheološki strukturi vse štiri najdbe »ne-langobardske« in da spadajo v sedmo stoletje.

Druga gojaška nekropola — »v Borštu« —, ki pripada po vsej verjetnosti še neugotovljenemu naselju na Sv. Pavlu, pa spada v kasnejšo dobo. Uhanov ali obsenčnikov do sedaj v teh desetih grobovih ne poznamo. Najbolj tipičen predmet, ki se je našel, je bronasta ostroga z železnim trnom in zakovicami.^{27a} V Sloveniji poznamo do sedaj samo en fragmentaren primer ek bronaste ostroge z Gradišča nad Bašljem pri Kranju. Gradišče je deloma raziskano, objavljena pa je samo keramika.²⁸

Od ostroge je ohranjen samo trn in del enega kraka. Ostroga je vilita. Posebnost predstavlja trn, ki ima vlit bronast plašč in železno jedro. Trn je pritrjen z železno zakovico na trupu ostroge. Tako trn kot kraka sta ornamentirana. Trn ima obliko valja, ki se na koncu zožuje v kratko piramidalno konico. Val je na obeh krajih omejen z odebeljenim rebrom, ki je nato razčlenjen z granulacijo. Valj ima vtisnjen vzorec-šablono, ki se dvakrat ponovi. Vzorec je sestavljen iz dveh nekoliko podolgovato potegnjenih polkrogov, ki sta simetrično obrnjena navzven. V obeh polkrogih se nahajajo koncentrično drugi polkrogi; skupaj so v vsakem sistemu po trije granulirani polkrogi v obliki nekake metope. Krak ima rombičen presek. Na vrhu romba teče neokrašen pas. Na obeh straneh pa je krak razdeljen v polja s prečnimi rebri, ki so okrašena z zarezi. V poljih se nahaja rebrast ornament v obliki razcepljene vejice, ki izhaja od trna navzven. Tudi ta rebra in ostali deli polja so okrašeni z zarezi. Dolžina trna je 2,6 cm, dolžina ohranjenega kraka pa 4,0 cm. NM inv. št. S 433. Sl. 16 in 17 c.

Ker je ostroga tako slabo ohranjena, ne moremo reči, ali je imela zakovice ali ušesca. S tem nam odpade ena možnost za natančnejše datiranje, ker so ostroge z ušesci navadno starejše od onih z zakovicami. Ker se Gradišče nad Bašljem razteza skozi več stoletij in ima morda kontinuiteto vsaj od propada antike, nam tudi ostale najdbe ne morejo služiti za točnejšo datacijo. Vendar pa je ornament na ostrogi precej zgovoren. Značilno je že to, da ima ostroga tudi trn oblečen

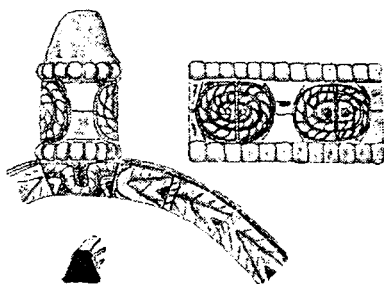
²⁶ J. Kastelic, Varstvo spomenikov 2, 1949, 57 ss.

²⁷ J. Korošec, Uvod v materialno kulturo Slovanov zgodnjega srednjega veka, Ljubljana 1952, 276, o. 40; J. Korošec, Arheološki vestnik 2, 1951, 138—139; J. Korošec, Glasnik zemaljskog muzeja u Sarajevu, n. s. 7 1952, 16.

^{27a} J. Kastelic, Arheološka istraživanja u Sloveniji, »Jugoslavija«, Jesen 1950 (št. 3), 83; J. Kastelic, Varstvo spomenikov 2, 1949, 87 s.

²⁸ R. Ložar, GMDS 20, 1939, 195—200.

v bron, kar je pri vseh znanih ostrogah tega časa edina izjema. Poleg tega je zelo važna tehnika okrasa. Opraviti imamo z vlitu grobo granulacijo. Ta se pojavlja v Alpah v ketlaškem kulturnem krogu na robovih lunastih uhanov vlitega tipa, n. pr. na Bledu²⁹ ali v Krunglu.³⁰ Še izrazitejša granulacija, ki je tudi mnogo bolje izdelana, nastopa na pasnih sponah v Hohenbergu. Fazo s pasnimi sponami moremo v Hohenbergu datirati v 8. stoletje pred fazo ketlaške variante Krungl—Hohenberg—Bled.³¹ Granulacija ostroge z Gradišča nad Bašljem pa je

Slika 16. Ostroga,
Gradišče nad Bašljem
(Risba Kubias)

že zelo degenerirana in jo moramo zato postaviti že v ketlaško dobo ter jo vzporediti z izdelavo vlitih lunastih uhanov. To bi nas privedlo v deveto in deseto stoletje.

Ostroga z Gradišča nad Bašljem se v nekaterih detajlih ornamenta — granulacija prečnih reber na trnu, delitev v polja na krakih — zelo približuje starohrvatskim bronastim ostrogam iz Biskupije v Dalmaciji. Posebno močna je ta podobnost z ostrogo iz Biskupije, ki ima na trnu ornament križa.³² Sorodna pa je tudi češkim

ostrogam iz Kolína n. pr. v tem, da ima ornament motiv dveh polkrogov, ki sta nameščena simetrično z odprtima koncema navzven v obliki metope, Gradišče nad Bašljem na trnu, Kolín pa na osnovi trna.³³ Za sličen primer metopnega razvrščanja polkrogov navajam še ploščico iz grobišča Brno-Maloměřice.³⁴

Bronasta ostroga iz Gojač ni čisto sorodna niti oni z Gradišča nad Bašljem, niti dalmatinskim in ne češkim ostrogam. Še najbolj je podobna ostrogi iz Würzburga na Bavarskem, ki jo R. Zschille in R. Forrer postavljata v deveto stoletje.³⁵ Provenienca ostroge iz frankovsko-alamanskega teritorija je s tem zelo verjetna. Na drugi strani pa je ostroga po svojem materialu, velikosti, masivnosti in dekorativni učinkovitosti skupaj s fragmentom ostroge z Gradišča nad Bašljem vendarle blizu starohrvatskim ostrogam iz Dalmacije in ostrogam iz Kolína na Češkem. Dalmatinske ostroge pripadajo devetemu stoletju, ostroge iz Koljanov v Dalmaciji pa so, ker imajo ušesca, še starejše.³⁶ S teritorija

²⁹ J. Kastelic, Slovanska nekropola na Bledu, Ljubljana 1950, 33 s.

³⁰ O. Fischbach, Archaeologiai Ertesítő 17, 1897, 142, Tab. 5, 1—3.

³¹ J. Kastelic, o. c. 31—32; E. Diez, Die Funde von Krungl und Hohenberg, Jahrbuch d. Zentral-Kommission, N. F. 4, 1, 1906, 201—208.

³² J. Strzygowski, Die altslawische Kunst, Augsburg 1929, 177, Abb. 162.

³³ J. Schráníl, Die Vorgeschichte Böhmens und Mährens, Berlin und Leipzig 1928, Taf. LXV, 5—6.

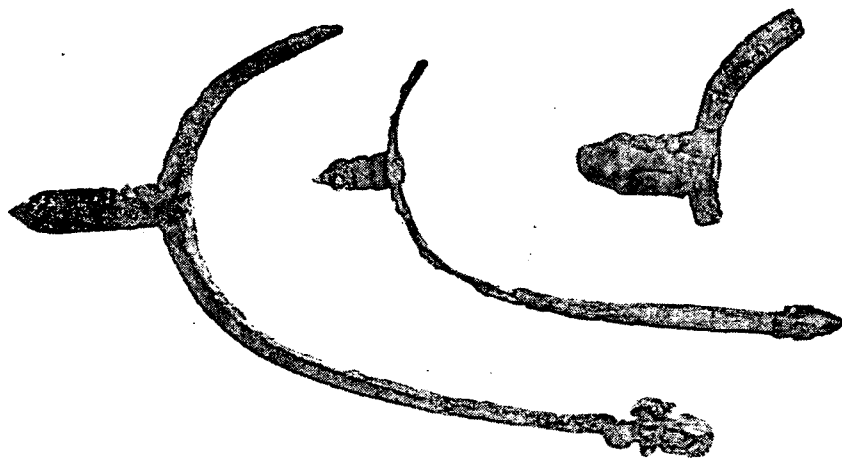
³⁴ J. Poulik, Staroslovanská Morava, Praha 1948, Tab. XLI, 1.

³⁵ Navajam po spominu, ker mi knjiga R. Zschille-R. Forrer, Der Sporn in seiner Formentwicklung, Berlin 1891, ta čas ni dostopna.

³⁶ L. Karaman, Iz kolijevke hrvatske prošlosti, Zagreb 1930, 127 s.; J. Strzygowski, o. c. 175—178.

Jugoslavije moramo med okrašenimi ostrogami omeniti še ostrogo iz Sultanovičev v Bosni, ki se datira pač v karolinško dobo.³⁷ Ostroga iz Gojač se potemtakem uvršča v doslej znane bronaste ostroge Srednje Evrope in Jadrana in pripada devetemu stoletju.

S temi ugotovitvami imamo na eni strani podano zvezo bronastih ostrog, najdenih na slovenskem teritoriju, z Dalmacijo: Biskupija, Gradišče nad Bašljem, Gojače. Na drugi strani pa imamo zvezo zahodnih, frankovsko-alamanskih ostrog z našim materialom: Würzburg, Gojače,

Slika 17. Ostroge, Gradišče nad Bašljem (Foto Nučič)

Biskupija. Tretja zveza pa obstoji v črti: Kolín, Gradišče nad Bašljem, Biskupija, Gojače. Iz stilnih razlogov moremo z gotovostjo trditi, da so dalmatinske ostroge krajevni izdelek, dočim je za najdbo v Gojačah pač najbolj verjeten import iz Bavarske. Za ostrogo na Gradišču nad Bašljem pa bi bila provenienca iz Dalmacije možna, dasi ni gotova.

Vse ostale ostroge v Sloveniji, razen iz Gojač in z Gradišča nad Bašljem, so železne in predstavljajo torej preprostejši tip ostrog. Take so ostroge na Ptujskem gradu, kjer se jih je našlo enajst.³⁸ J. Korošec misli, da so ptujske ostroge vplivane verjetno od dalmatinskih preko belobrdske kulture, vpliv zapadnih tipov pa da ni mogoče določiti. Po datiranju celotnega grobišča v enajsto stoletje bi spadale tudi ostroge v to dobo. Vendar moremo za nekatere pač trditi, da spadajo v deseto stoletje, ker se datacija grobišča nemara sme raztegniti tudi v to stoletje.³⁹ V ostalem misli J. Korošec, da se ostroge v slovanskih grobovih začnajo pojavljati v devetem in desetem stoletju.⁴⁰

³⁷ I. Čremošnik, Nalaz staroslovenskih mamuz iz Sultanovića, Glasnik zemaljskog muzeja u Sarajevu, n. s. 6, 1951, 311—321.

³⁸ J. Korošec, Staroslovansko grobišče na Ptujem gradu, Ljubljana 1950, 100—103.

³⁹ J. Kastelic, ZČ 5, 1951, 337 s.

⁴⁰ J. Korošec, Uvod v materialno kulturo Slovanov zgodnjega srednjega veka, Ljubljana 1952, 246.

Poleg ptujskih ostrog imamo v Sloveniji še dve železni ostrogi z Gradišča nad Bašljem, ki ju tu objavljam, ker sta dober spremni material za datacijo bronaste ostroge:

a) Železna ostroga. Trn je zelo dolg in se končuje s piramidalno konico. Kraka sta trikotnega preseka in se proti koncu tanjšata. Konec kraka je razširjen v ploščico, ki ima tri prečno postavljene zakovice. Površina ploščice je ornametalno razčlenjena. Dolžina ostroge 13,0 cm, dolžina trna 3,0 cm. En krak je odlomljen. NM inv. št. R 7062. Sl. 17 a.

b) Železna ostroga. Trn je kratek, štirioglat, končuje se z ostro piramidalno konico. Trup trna se zožuje in je s prečnimi kanelurami razdeljen v tri dele. Na ostrogo je pritrjen z zakovico. Krak ostroge je v zgornjem delu ploščat in širok. Okrašen je s prečnimi rebri. V spodnjem delu pa krak z ostrim prehodom preide v polkrožni presek. Na koncu se razširi v ploščico, ki je polkrožno zaključena in ima eno zakovico. Dolžina ostroge 9,5 cm, dolžina trna 1,3 cm. En krak je odlomljen. NM inv. št. R 7072. Sl. 17 b.

Prvi tip je znan iz Ptuja,⁴¹ čeprav je ploščica na koncu kraka nekoliko drugačna. Drugi tip pa v Sloveniji ni znan. Popolnoma pa ustreza ostrogi iz kraja Stelčoves na Češkem.⁴² Tudi te železne ostroge spadajo v deveto do enajsto stoletje in so s tem še en dokaz za to, da pripada bronasta ostroga iz Gojač karolinški dobi.

Poleg ostroge se je verjetno v istem grobu našla bronasta dvodelna pasna spona. Jeziček spona ima svoje analogije v frankovsko-alamanskem področju, čeprav z njimi ni identičen.⁴³ Predvsem se od njih razlikuje po tem, da njegove stranice od zakovic potekajo ravno, dočim so tam konkavno usločene, kar je zadnji ostanek imitacije povsem stilizirane živalske glave, ki naj jo tak jeziček predstavlja. Jeziček iz Gojač pa je to predstavo v stilizaciji popolnoma izgubil, ohranil je le še formalni element členitve svoje ploskve na dva dela. Prav ta dvodelnost pa v zapadnih primerih manjka. Četudi je jeziček iz Gojač po svoji docela nestilizirani obdelavi različen od zapadnih analogij, pa je vendarle še vedno tem sorodnejši, kakor pa popolnoma drugače zasnovanim obrskim, kestelskim jezičkom za pas. Zato je treba njegovo provenienco iskati pač tam, kjer je nastala tudi ostroga.

Ostale najdbe v Gojačah-Borštu so manjšega pomena. Trije noži, ki so najdeni, nimajo nobene posebne poteze. Poudariti je treba samo, da je zlasti eden precej velik in močan. V ostalem pa se ti noži v ničemer ne razlikujejo od splošno razširjenih nožev zgodnjega srednjega veka. Omembe vreden je tudi glinast prstan za prejo, ki potrjuje ugotovitev, da gre v Gojačah za nekropolo nekega naselja in ne morda za kake slučajne pokope.

Najdbe v Gojačah-Borštu ne vsebujejo nobene poteze, ki bi mogla za trdno pojasniti njihovo etnično pripadnost. Po svoji vsebini pred-

⁴¹ J. Korošec, Staroslovansko grobišče na Ptujskem gradu, Ljubljana 1950, 101.

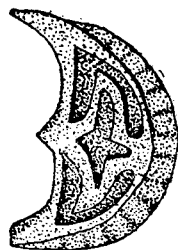
⁴² J. Schranil, o. c. Taf. LXX, 11.

⁴³ M. Franken, Die Alamannen zwischen Iller und Lech, Berlin 1944, Taf. 16, 6—18; Taf. 17, 10—34.

stavlja jo nekako koiné osmega in devetega stoletja za Srednjo Evropo. Nimamo uhanov ali obsenčnikov, nimamo keramike. Toda po analogiji z Gradiščem nad Bašljem, ki ima poleg bronaste in železne ostroge tudi obilico slovanske keramike, smemo z ozirom na čas, kateremu najdbe pripadajo, z veliko gotovostjo govoriti o slovanskem nosilcu najdb, to je o Slovencih.

*

Izvajanja, ki sem jih tu podal, so v mnogočem dokaj negotova in se gibljejo večkrat v svetu domnev bolj kakor na trdnih dejstvih. Toda fragmentarnost arheoloških virov za Slovensko Primorje v zgodnjem srednjem veku je vzrok, da ugotovitve ne morejo biti bolj izrazite. Najdbe v obeh nekropolah v Gojačah pa so kljub temu dovolj važne. Prinesle so dozdej najbolj kvalitetno ostrogo v Sloveniji, ki je poleg fragmenta z Gradišča nad Bašljem hkrati edina bronasta ostroga na Slovenskem. Našel se je nov tip uhanov, ki je načel zanimivo problematiko datiranja in zvez z alamanskimi predmeti v sedmem stoletju. Gojače so istočasno tudi prvo do zdaj znano znanstveno evidentirano najdišče slovanske kulture v Slovenskem Primorju.

Slika 18.
Uhan, Tolmin
(Risba Kubias)

Toda videti je, da se bodo najdišča še pojavila. Najdba staroslovenskega lonca z valovnico na Kortini pri Sv. Antonu nad Koprom spomladi leta 1952 se je Gojačam pridružila. Lonec je iz temnorjave gline pomešane s peskom, na vratu ima valovnico, ustje pa je razširjeno in močno poudarjeno. Delan je z vretenom. Spada v dobo okoli leta 1000. Muzej v Kopru.⁴⁴ V zadnjem času se je našel pod sedanjim pokopališčem v Tolminu, nekoliko severno od cerkvenega presbiterija, pri kopanju groba v globini 1,5 m lunast uhan. Uhan je vlit, emajlni vložki so izgubljeni, po ornamentu pa ustreza ptujskemu uhanu iz groba 79⁴⁵ oziroma Komendi pri Kamniku.⁴⁶ Zanka uhana ni ohranjena, velikost lunice je $3,5 \times 1,8$ cm (sl. 18). V istem grobu sta se našla dva obsenčnika, nesklenjena, s stožčastim zaključkom, ki ima dve kaneluri. Premer obsenčnika 6,1 cm. Po svoji velikosti ustrejata obsenčnikom iz Žirovnice in z Bleda. Končno se je našel še tretji obsenčnik, prav tako nesklenjen, stožčastega zaključka z eno kaneluro. Premer obsenčnika 3,2 cm. Grob je izrazito ketlaškega tipa in se veže preko Bohinjske Srednje vasi na gorenjsko skupino. Z grobiščem v Mengšu, Komendi, Ljubljani in Črnomlju pa ima skupno to, da spada gotovo v sistem grobišč okoli cerkve, v nasprotju z Bledom, Bohinjem in Ptujem. Grob spada v deveto ali deseto stoletje. Predmeti so v Muzeju za Tolminsko v Tolminu. V listinah se Tolmin prvič omenja med leti 1063 in 1068.⁴⁷

⁴⁴ V. Š (r i b a r), Arheološka raziskovanja v Istri. Slovenci ob Jadranu, Koper 1952, 17—19.

⁴⁵ J. K o r o š e c, o. c. barvana tabla po str. 336, sl. 2.

⁴⁶ W. S c h m i d, Carniola 1, 1908, Taf. II, 22.

⁴⁷ F. K o s, Gradiivo III, št. 227.

Z najdbami iz Gojač, Kortine in Tolmina se arheologiji na Primorskem postavljajo nove naloge. Pokrajina, ki je tako bogata s historičnimi podatki o Slovencih v zgodnjem srednjem veku, je dobila prve arheološke dokaze o slovenski kolonizaciji. Razumljivo je, da so te najdbe zaradi svoje malostevilnosti ter časovne in krajeve razmaknjenosti še zelo nejasne v podrobnostih in svojih historičnih koneksih. Kljub temu pa morda niso docela neprimerne, da jih objavljam v počastitev zgodovinarja slovenskega srednjega veka, ki ga je rodila primorska zemlja.

LES DÉCOUVERTES DE L'ÉPOQUE MÉROVINGIENNE À GOJAČE PRÈS DE GORICA

Résumé

Près de Gorica dans le Littoral Slovène se trouve le village Gojače à l'altitude de 191 mètres du niveau de la mer. Au pied du village mentionné passait la route romaine Aquileia-Emona, et le village Gojače lui-même se trouve entre les stations *Ad Fornulos It Hier* et *Fl. Frigido Ta Peut*. Sur ce territoire ont été trouvé des vestiges de l'époque mérovingienne. Il s'agit de deux nécropoles: a) la nécropole Gojače-Boršt, où 10 tombeaux furent découverts et b) la nécropole Gojače-Morlek, où un tombeau fut déterré jusqu'ici. Au dessus du village, le castellièr Sv. Pavel, se trouvant 525 mètres à l'altitude du niveau de la mer, fut exploré.

Étant fortifié avec de fortes murailles, le castellièr jouit d'une position très favorable. Pour le moment, il n'est pas possible de voir des vestiges préhistoriques, quoiqu'on puisse les supposer. Probablement, la muraille ainsi que les terrasses en terre à l'intérieur du castellièr datent de l'époque romaine. Il est très probable qu'à l'époque mérovingienne le castellièr était le site habité auquel appartient la nécropole Gojače-Boršt.

Le tombeau Gojače-Morlek contenait près du squelette, orienté vers l'est, deux boucles d'oreille et une épingle en bronze. En Slovénie, ces deux boucles d'oreille sont d'un type jusqu'à aujourd'hui inconnu, mais elles correspondent aux boucles d'oreille dans les cimetières alamanes à Württemberg (Sindelfingen, Ergenzingen) et en Suisse (Schleithelm-Hebsack). W. Veeck place la date de ce type de boucle d'oreille au septième siècle, éventuellement à la fin du sixième siècle et l'appelle «Sonderform». Cette datation nous force à refuser la possibilité du porteur ethnique alman de notre découverte. Car, le vestige ethnique alman qui existait au commencement du sixième siècle dans l'État de Théodorique, avait disparu complètement au temps des Ostrogothes et plus encore à l'époque des Lombards. Il est probable qu'à Gojače nous avons à faire déjà avec la nouvelle colonisation de Slovènes qui ont adopté le type de boucle d'oreille qu'on portait en ce temps-là dans l'Europe centrale. La question est importante par rapport à la nécropole de Bled, où au groupe Bled I sont représentées la boucle d'oreille à dé et la boucle d'oreille à corbeille. Les deux types de boucle d'oreille de leur côté sont liés dans les tombeaux alamanes à la boucle d'oreille du type nommé ci-dessus. De cette manière, l'aspect de Bled I, en ce qui concerne la datation au septième

siècle est plus évidente et il est certain que Bled I est «non-langobardien», comme certains archéologues ont supposé.

Les tombeaux Gojače-Boršt sont orientés nord-sud ou au sens contraire et sont d'habitude d'une profondeur considérable; les squelettes sont couverts avec de fortes dalles. Sans doute, la découverte la plus importante dans les tombeaux c'est l'éperon en bronze avec une épine en fer. Selon le type, l'éperon correspond à l'éperon de Würzburg, et il ressemble aussi à l'éperon de Gradišče nad Bašljem près de Kranj en Slovénie centrale, de Kolín en Tchékoslovaquie et à ceux de Biskupija en Dalmatie. C'est la première découverte de l'éperon en bronze en Slovénie. Et par le style et par le fait que sa parallèle à Gradišče nad Bašljem fut trouvée liée aux éperons en fer qui, de leur côté ressemblent d'une certaine manière aux éperons de Ptuj en Slovénie du Nord, de Biskupija en Dalmatie et de Stelčoves en Tchékoslovaquie, nous pouvons placer l'éperon de Gojače au neuvième siècle. Les tombeaux proviennent de la période de la colonisation slovène et peuvent être attribués aux Slovènes.

Jusqu'à l'époque récente les découvertes de Gojače étaient, malgré les riches sources historiques que nous avons de cette région, le seul document archéologique de l'époque mérovingienne slovène dans le Littoral Slovène. A présent cependant, un pot céramique à ligne ondulée du type slave fut trouvé à Kortina près de Sv. Anton au-dessus de Koper (Capodistria) et une boucle d'oreille avec émail en creux du type Köttlach à Tolmin sur la Soča supérieure. Ces découvertes indiquent déjà les problèmes d'une investigation archéologique future de l'époque mérovingienne dans le Littoral Slovène.